ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM

NGUYỄN MẠNH CƯỜNG

NGHIÊN CỨU HIỆN TRẠNG THẢM THỰC VẬT VÀ HỆ THỰC VẬT Ở XÃ THỊNH ĐỨC, THÀNH PHỐ THÁI NGUYÊN, TỈNH THÁI NGUYÊN

LUẬN VĂN THẠC SĨ SINH HỌC

THÁI NGUYÊN - 2020

ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM

NGUYỄN MẠNH CƯỜNG

NGHIÊN CỨU HIỆN TRẠNG THẢM THỰC VẬT VÀ HỆ THỰC VẬT Ở XÃ THỊNH ĐỨC, THÀNH PHỐ THÁI NGUYÊN, TỈNH THÁI NGUYÊN

Ngành: Sinh thái học
Mã ngành: 8.42.01.20

LUẬN VĂN THẠC SĨ SINH HỌC

Người hướng dẫn khoa học: TS. ĐINH THỊ PHƯỢNG

THÁI NGUYÊN - 2020

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan đây là công trình nghiên cứu của riêng cá nhân tôi. Các số liệu, kết quả nghiên cứu trong luận văn là trung thực và chưa được ai công bố trong bất kỳ công trình nào khác. Nếu sai tôi xin hoàn toàn chịu trách nhiệm.

Thái Nguyên, tháng 10 năm 2020

Tác giả

Nguyễn Mạnh Cường

LỜI CẢM ƠN

Trong quá trình học tập và thực hiện đề tài luận văn thạc sĩ tại Khoa Sinh học, Trường Đại học Sư phạm - Đại học Thái Nguyên, tôi đã nhận được sự giúp đỡ, động viên của các Thầy, Cô giáo, đồng nghiệp, bạn bè và gia đình.

Trước hết tôi xin bày tỏ lòng biết ơn sâu sắc đến TS. Đinh Thị Phượng đã tận tình hướng dẫn, truyền đạt kiến thức và kinh nghiệm quý báu để tôi có thể hoàn thành được luận văn này.

Tôi xin bày tỏ lòng biết ơn chân thành đến các Thầy, Cô giáo Khoa Sinh học, Phòng Đào tạo đã tạo điều kiện tốt nhất cho tôi trong quá trình học tập và nghiên cứu tại Trường.

Trong quá trình thực hiện luận văn không thể tránh khỏi những thiếu sót, hạn chế. Rất mong nhận được những ý kiến góp ý của các Thầy, Cô giáo, các nhà khoa học, cùng bạn bè, đồng nghiệp.

Xin trân trọng cảm ơn.

Thái Nguyên, tháng 10 năm 2020

Tác giả

Nguyễn Mạnh Cường

MỤC LỤC

LỜI CAM ĐOAN i
LỜI CẢM ƠN ii
MỤC LỤC iii
DANH MỤC CÁC KÝ HIỆU VIẾT TẮT vi
DANH MỤC BẢNG vii
DANH MỤC CÁC HÌNH viii
MỞ ĐẦU 1
1. Đặt vấn đề 1
2. Mục tiêu nghiên cứu 2
3. Thời gian và phạm vi nghiên cứu 2
4. Ý nghĩa của đề tài 3
5. Đóng góp của luận văn 3
Chương 1: TỔNG QUAN CÁC VẤN ĐỀ NGHIÊN CỨU 4
1.1. Một số khái niệm 4
1.1.1. Khái niệm Thảm thực vật 4
1.1.2. Khái niệm hệ thực vật 4
1.2. Nghiên cứu về thảm thực vật trên thế giới và Việt Nam 5
1.2.1. Nghiên cứu về thảm thực vật trên thế giới 5
1.2.2. Nghiên cứu thảm thực vật ở Việt Nam 6
1.3. Nghiên cứu hệ thực vật trên thế giới và Việt Nam 7
1.3.1. Nghiên cứu về hệ thực vật ở thế giới 7
1.3.2. Nghiên cứu hệ thực vật ở Việt Nam 8
1.4. Nghiên cứu về thành phần dạng sống thực vật trên Thế giới và ở Việt Nam 10
1.4.1. Thành phần loài thực vật 10
1.4.2. Thành phần dạng sống thực vật 14
1.5. Nghiên cứu giá trị sử dụng của thực vật 18

1.6. Các nghiên cứu ở tỉnh Thái Nguyên 18
Chương 2: ĐỐI TƯỢNG, NỘI DUNG VÀ PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU 19
2.1. Đối tượng nghiên cứu 19
2.2. Nội dung nghiên cứu 20
2.2.1. Nghiên cứu hiện trạng thảm thực vật ở xã Thịnh Đức 20
2.2.2. Nghiên cứu thảm thực vật trong KVNC 20
2.3. Phương pháp nghiên cứu 20
2.3.1. Phương pháp tuyến điều tra (TĐT) và ô tiêu chuẩn (OTC) 20
2.3.2. Phương pháp phân tích mẫu thực vật 21
2.3.3. Phương pháp kế thừa 22
2.3.4. Phương phảp xử lý số liệu 22
Chương 3: ĐIỀU KIỆN TỰ NHIÊN, KINH TẾ, XÃ HỘI KHU VỰC NGHIÊN CỨU 22
3.1. Điều kiện tự nhiên khu vực nghiên cứu 22
3.1.1. Vị trí địa lý 23
3.1.2. Địa hình 23
3.1.3. Khí hậu, thủy văn 23
3.1.4. Tài nguyên 25
3.2. Điều kiện kinh tế - xã hội 25
3.2.1. Dân số, dân tộc 26
3.2.2. Hoạt động nông, lâm nghiệp 26
3.2.3. Giao thông 26
3.2.4. Văn hóa, giáo dục, y tế 27
3.3. Nhận xét chung về điều kiện tự nhiên, kinh tế, xã hội ảnh hưởng đến thảm thực vật KVNC 28
3.3.1. Những yếu tố thuận lợi 28
3.3.2. Những yếu tố khó khăn 28

Chương 4: KẾT QUẢ NGHIÊN CỨU VÀ THẢO LUẬN 29
4.1. Hiện trạng thảm thực vật ở khu vực nghiên cứu 29
4.1.1. Thảm thực vật tự nhiên 29
4.1.2. Rừng trồng 31
4.2. Đặc điểm của các kiểu thảm thực vật 31
4.2.1. Thành phần và số lượng bậc taxon của các kiểu thảm 31
4.2.2. Thành phần thực vật trong các kiểu thảm thực vật nghiên cứu 36
4.2.3. Thành phần dạng sống thực vật trong các kiểu thảm thực vật 46
4.2.4. Cấu trúc hình thái (cấu trúc thẳng đứng) của các kiểu thảm thực vật 49
4.2.5. Giá trị sử dụng của thực vật trong các kiểu thảm nghiên cứu 53
4.2.5.1. Nhóm cây làm thuốc (T) 54
4.2.5.2 Nhóm cây ăn được (A) 55
4.2.5.3. Nhóm cây cho gỗ (G) 55
4.2.5.4. Nhóm cây làm thức ăn gia súc (Tags) 56
4.2.5.5. Nhóm cây tinh dầu (TD) 56
4.2.5.6. Nhóm cây làm cảnh (Ca) 56
4.2.5.7. Nhóm cây lấy sợi (Soi) 57
4.2.5.8. Nhóm cây làm thủ công mỹ nghệ (Dtc) 57
4.2.5.9. Nhóm cây có chất độc (Đ) 57
4.2.5.10. Nhóm cây có nhựa (Nh) 57
4.3. Đề xuất một số giải pháp bảo vệ đa dạng thực vật 58
KẾT LUẬN VÀ KIẾN NGHỊ 60
1. Kết luận 60
2. Kiến nghị 61
TÀI LIỆU THAM KHẢO 62
PHỤ LỤC 67

DANH MỤC CÁC KÝ HIỆU VIẾT TẮT

TT	Kí hiệu	Viết đầy đủ
1	A	Ăn được
2	Soi	Lấy sợi
3	G	Cho gỗ
4	TD	Cho tinh dầu
5	Ca	Làm cảnh
6	Nh	Cho nhựa
7	T	Làm thuốc
8	Dtc	Đồ thủ công mỹ nghệ
9	Tags	Làm thức ăn gia súc
10	Đ	Cây có độc
11	Nxb	Nhà xuất bản
12	ODB	Ô dạng bản
13	OTC	Ô tiêu chuẩn
14	TTV	Thảm thực vật
15	KVNC	Khu vực nghiên cứu
16	UNESCO	Tổ chức Văn hóa, Khoa học và Giáo dục của Liên Hợp Quốc.

DANH MỤC BẢNG

Bảng 4.1. Sự phân bố các bậc taxon.....32
Bảng 4.2. Các họ có số loài nhiều nhất (từ 4 loài trở lên) tại KVNC 34
Bảng 4.3. Các chi có số loài nhiều nhất (2 loài trở lên) tại KVNC.....35
Bảng 4.4. Số lượng, tỷ lệ (%) các họ, chi, loài trong từng kiểu thảm thực vật.....37
Bảng 4.5. Các họ có từ 3 loài trở lên trong các kiểu thảm thực vật 38
Bảng 4.6. Các chi có từ 2 loài trở lên trong từng kiểu thảm thực vật 43
Bảng 4.7. Tỷ lệ (%) thành phần dạng sống thực vật ở các kiểu thảm.....46
Bảng 4.8. Tỷ lệ (%) thành phần dạng sống trong từng kiểu thảm thực vật.....47
Bảng 4.9. Cấu trúc thẳng đứng của các kiểu thảm thực vật 50
Bảng 4.10. Giá trị sử dụng của thực vật trong các kiểu thảm nghiên cứu 53
Bảng 4.11. Các họ có nhiều loài cây làm thuốc (từ 3 loài trở lên).....54
Bảng 4.12. Các họ có nhiều loài cây ăn được (từ 2 loài trở lên).....55
Bảng 4.13. Các họ có nhiều loài cây gỗ (từ 2 loài trở lên).....55

DANH MỤC CÁC HÌNH

Hình 2.1. Sơ đồ bố trí ODB trong OTC 100 m^2 ở các thảm thực vật rừng thứ sinh và rừng trồng Keo tại KVNC 21
Hình 3.1. Bản đồ thành phố Thái Nguyên 23
Hình 4.1. Biểu đồ sự phân bố các bậc taxon 32
Hình 4.2. Biểu đồ các họ có số loài nhiều nhất (từ 4 loài trở lên) tại KVNC ... 34
Hình 4.3. Biểu đồ các chi có số loài nhiều nhất (2 loài trở lên) tại KVNC 36
Hình 4.4. Biểu đồ họ, chi, loài trong từng kiểu TTV 37
Hình 4.5. Biểu đồ dạng sống thực vật ở các kiểu thảm 47